

Samotność wędrowca w Stepach akermańskich Adama Mickiewicza

Bibliografia:

- Źródło: Józef Kallenbach, *Adam Mickiewicz*, [w:] Józef Kallenbach, *Adam Mickiewicz*, t. 1, s. 403–404.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Cisza morska*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 83–84.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Stepy akermańskie*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 80–81.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Bakczysaraj w nocy*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 93–94.
- Źródło: Alina Witkowska, *Romantyzm*, [w:] Alina Witkowska, *Romantyzm*, Warszawa 2000, s. 269–271.
- Źródło: Adam Mickiewicz, *Farys . Kasyda na cześć emira Tadż-ul-Fechra ułożona. Janowi Kozłowi na pamiątkę przypisana*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 188–196.

Samotność wędrowca w Stepach akemańskich Adama Mickiewicza

Burza w skalistych górach

Źródło: Albert Bierstadt, *Burza w skalistych górach*, 1866, olej na płótnie, Brooklyn Museum, domena publiczna.

Bohatera romantycznego charakteryzowały wędrowanie i samotność. Podróże stwarzały możliwość poznawania egzotycznych dla Europejczyka miejsc oraz zgłębiania własnej natury i zrozumienia siebie. Dla romantyka wielką inspirację stanowiła kultura Wschodu – ze względu na odmienność obyczajową, osobliwości natury oraz specyficzną filozofię życia. Ludzi, a zwłaszcza mężczyzn, żyjących w tych rejonach postrzegano jako niezależnych, dumnych i mężnych.

Polecenie 1

Aby zrozumieć poruszane w tym materiale zagadnienia, wykonaj poniższe polecenia.

1) Przygotuj informacje na temat położenia geograficznego, ukształtowania terenu i klimatu Półwyspu Krymskiego. Wypisz np. egzotyczne nazwy własne miejscowości oraz pasm górskich.

2) Przypomnij, czym był romantyczny orientalizm. Zredaguj krótką definicję.

3) Przygotuj i zapisz słowa kluczowe związane z pojęciami „pielgrzym” i „romantyczna natura”.

4) Zbierz informacje na temat podróżowania we współczesnym świecie (np. środki transportu, cele podróży, chętnie wybierane kierunki). Zapisz trzy cechy charakterystyczne.

5) Przypomnij informacje o sonecie jako gatunku literackim. Zredaguj krótką definicję.

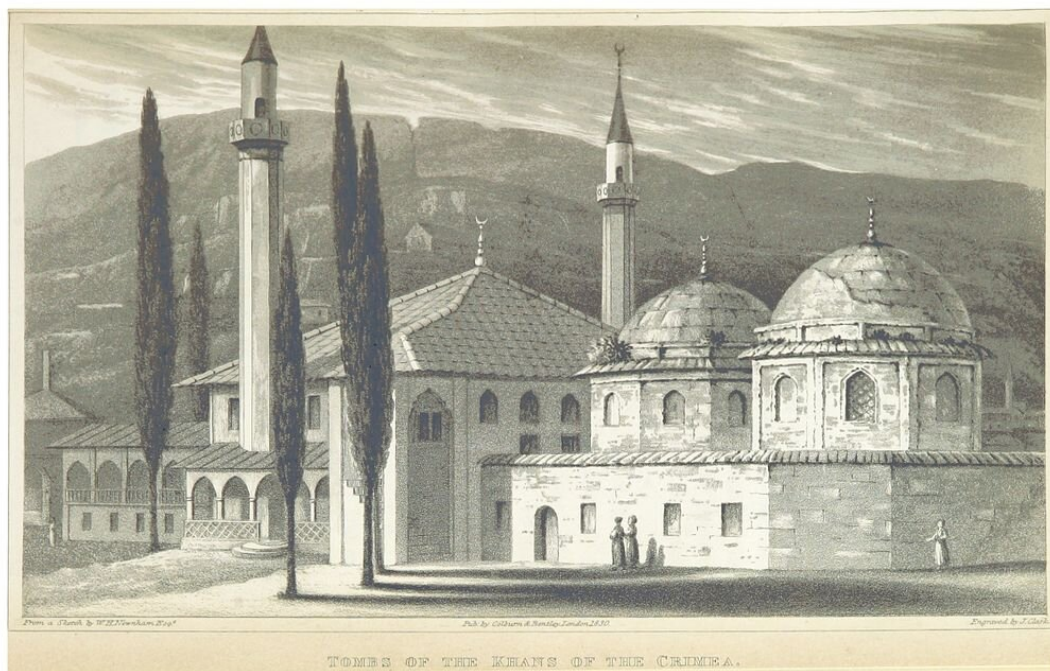
Sonety krymskie

Sonety krymskie to cykl 18 wierszy, który ukazał się w 1826 roku w Moskwie. Stanowi poetyckie świadectwo pobytu Adama Mickiewicza na [Krymie](#) w 1825 roku.

Po procesie [filomatów](#) poeta zamieszkał w [Odessie](#). Liczne podróże odbywał często w towarzystwie przyjaciół, m.in. [Karoliny Sobańskiej](#), [Jana Witta](#) i [Henryka Rzewuskiego](#). Odwiedził miejsca, które wprowadził do swoich utworów, czyli m.in.: [Bakczysaraj](#), [Bajdary](#), [Czufut-Kale](#), [Ałusztę](#), okolice [Ajudahu](#).

Fascynująca podróż do krainy Orientu stała się wielką inspiracją poetycką, potraktowana została jednak w utworach dość swobodnie, dzięki czemu stała się przede wszystkim świadectwem opisu wrażeń i emocji Pielgrzyma podróżującego po Krymie.

Utwory cyklu nie zostały ułożone zgodnie z punktami popularnych tras turystycznych, ale według wrażeń, jakie wywoływały miejsca oglądane przez poetę. Pierwsza grupa utworów to sonety o tematyce morskiej. Kolejna sięga do wizerunku stolicy [chanów](#), czyli Bakczysaraju – przywołuje dawną potęgę i wprowadza rozważania o ludzkim szczęściu. Jeszcze inna – zawiera opisy gór i refleksje z nimi związane.

Pałac chanów krymskich w Baczysaraju

Źródło: a. nn., 1830, domena publiczna.

Ałuszt, współczesna panorama miasta

Źródło: Ivan Z., licencja: CC BY 3.0.

Część twierdzy w Czufut-Kale, widok współczesny

Źródło: Enzjabol-commonswiki, licencja: CC BY 3.0.

Góry Krymskie

Źródło: a. nn., domena publiczna.

Widok na Ajudah

Źródło: GPodkolzin, licencja: CC BY 3.0.

Nagranie dostępne pod adresem <https://zpe.gov.pl/a/DIzJzo1q0>

Adam Mickiewicz, *Stepy akermańskie*, czyta Jan Dravnel, www.wolnelektury.pl

Źródło: a. nn., czyt. Jan Dravnel, domena publiczna.

Nagranie recytacji *Stepów akermańskich*

” Adam Mickiewicz

Stepy akermańskie

Wpłynąłem na suchego przestwór oceanu,
Wóz nurza się w zieloność i jak łódka brodzi,
Śród fali łąk szumiących, śród kwiatów powodzi,
Omijam koralowe [ostrowy burzanu](#).

Już mrok zapada, nigdzie drogi ni kurhanu;
Patrzę w niebo, gwiazd szukam, przewodniczek łodzi;
Tam z dala błyszczący obłok – tam jutrozenka wschodzi;
To błyszczący Dniestr, to weszła lampa Akermanu.

Stójmy! – jak cicho! – słyszę ciągnące żurawie,
Których by nie dościgły źrenice sokoła;
Słyszę, kędy się motyl kołysa na trawie,

Kędy wąż śliską pierśią dotyka się zioła.
W takiej ciszy – tak ucho natężam ciekawie,
Że słyszałbym głos z Litwy. – Jedźmy, nikt nie woła.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Stepy akemańskie*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 80–81.

Ćwiczenie 1

Określ, jakie środki stylistyczne zastosował poeta, aby przedstawić przestrzeń, w której się znajduje.

Ćwiczenie 2

Określ, jaką funkcję pełni w utworze oksymoron „suchy ocean”.

Ćwiczenie 3

Opisz, na czym polega dynamika opisu w utworze. Nazwij środki, za pomocą których autor uzyskał taki efekt.

Ćwiczenie 4

Zacytuj fragmenty sonetu świadczące o bezkresie stepu oraz określenia małości i zagubienia w nim człowieka i jego niepewności.

Ćwiczenie 5

Scharakteryzuj przyrodę przedstawioną w sonecie.

Ćwiczenie 6

Oceń, czy wrażliwy wędrowiec korzysta ze znaków „przekazywanych” przez przyrodę.

Ćwiczenie 7

Objaśnij symbolikę węża. Jaką rolę pełni on w utworze?

Ćwiczenie 8

Zastanów się nad pojęciem nostalgii i zinterpretuj ostatnie dwa wersy utworu, biorąc pod uwagę kondycję psychiczną wędrowca.

Ćwiczenie 9

Zamieszczony poniżej fragment *Stepów akemańskich* przedstawia opis ciszy. Zastanów się, jaki środek stylistyczny w nim dominuje i zaznacz prawidłową odpowiedź.

„[...] – jak cicho! – słyszę ciągnące żurawie,
Których by nie dościgły źrenice sokoła;
Słyszę, kędy się motyl kołysa na trawie,
Kędy wąż śliską pierśią dotyka się zioła.
W takiej ciszy – tak ucho natężam ciekawie,
Że słyszałbym głos z Litwy. [...]”

☐ hiperbola

☐ animizacja

☐ porównanie

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 4.0.

Ćwiczenie 10

Wyjaśnij, jaką funkcję pełni w utworze wskazany w ćwiczeniu 9. środek stylistyczny.

Cisza morska

” Adam Mickiewicz

Cisza morska

Na wysokości [Tarkanut](#)

Już wstażkę [pawilonu](#) wiatr zaledwie muśnie,
Cichemi gra piersiami rozjaśniona woda;
Jak marząca o szczęściu narzeczona młoda,
Zbudzi się, aby westchnąć, i wnet znowu uśnie.

Żagle, na kształt chorągwi gdy wojnę skończono,
Drzemią na masztach nagich; okręt lekkim ruchem
Kołysa się, jak gdyby przykuty łańcuchem;
Majtek wytchnął, podrózne rozśmiało się grono.

O morze! pośród twoich wesołych żyjątek
Jest [polip](#), co śpi na dnie, gdy się niebo chmurzy,
A na ciszę długimi wywija ramiony.

O myśli! w twojej głębi jest hydra pamiątek,
Co śpi wpośród złych losów i namiętnej burzy;
A gdy serce spokojne, zatapia w niem szpony.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Cisza morska*, [w:] tegoż, *Wybór poezji*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 83–84.

Ćwiczenie 11

Podaj elementy, które świadczą o tematyce marynistycznej utworu.

Ćwiczenie 12

Uzasadnij twierdzenie, że w wierszu można zaobserwować przewagę elementów lirycznych nad epickimi i opisowymi.

Ćwiczenie 13

Czy zgadzasz się ze stwierdzeniem, że głównym środkiem stylistycznym kształtującym sonet *Cisza morska* jest kontrast? Uzasadnij swoje zdanie, analizując tekst.

Ćwiczenie 14

Określ funkcję, jaką pełni w tekście spersonifikowane morze. Jakie znaczenie może mieć porównanie morza do „uśpionej kobiety”?

Ćwiczenie 15

Wymień środki obrazowania poetyckiego, których używa poeta, aby ukazać dwoistość natury.

Ćwiczenie 16

Zinterpretuj określenie „hydra pamiątek” w kontekście utraconej ojczyzny.

Ćwiczenie 17

Odszukaj i zinterpretuj puentę utworu.

Bakczysaraj w nocy

” Adam Mickiewicz

Bakczysaraj w nocy

Rozchodzą się z [dżamidów](#) pobożni mieszkańce

Odgłos [izanu](#) w cichym gubi się wieczorze,

Zawstydziło się licem rubinowem zorze,
[Srebrny król nocy](#) dąży spocząć przy kochance

Błyszczą w [haremie](#) niebios wieczne gwiazd kagańce
Śród nich po safirowym żeglują przestworze
Jeden obłok, jak senny łabędź na jeziorze,
Pierś ma białą, a złotem malowane krańce.

Tu cień pada z [menaru](#) i wierzchu cyprysa,
Dalej czernią się kołem olbrzymy granitu,
Jak szatany, siedzące w dywanie [Eblisa](#).

Pod namiotem ciemności; niekiedy z ich szczytu
Budzi się błyskawica i pędem [Farysa](#)
Przelatuje milczące pustynie błękitu.

Źródło: Adam Mickiewicz, *Bakczysaraj w nocy*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 93–94.

Ćwiczenie 18

Opisz Bakczysaraj widziany nocą.

Ćwiczenie 19

Wypisz z tekstu orientalizmy. Ułóż trzy zdania, w których zastąpisz je polskimi odpowiednikami.

Ćwiczenie 20

Wymień przykłady zastosowanych w utworze personifikacji. Określ ich funkcję.

” Alina Witkowska

Romantyzm

W *Sonetach krymskich*, stanowiących efekt podróży krajoznawczej odbytej przez Mickiewicza latem r. 1825, spotykamy [...] bohatera obciążonego bagażem pamięci i skazanego na podwójną samotność: intymno-uczuciową, i wygnańca oderwanego od rodzinnego kraju; toteż bohater *Sonetów krymskich* jest typem bajronicznym, gorzko doświadczonym, któremu stale towarzyszy pamięć utraconej przeszłości. W tej roli najlepiej prezentuje go sonet *Burza*: to samotny podróżny nie znający lęku, który nie umie się modlić i nie ma kogo żegnać. Także sonety *Cisza morska* [...] czy *Bajdary* dopełniają ów portret samotnika głównym motywem jego duchowej egzystencji: cierpiącą świadomością udręczoną przez „hydrę pamiątek”. Dlatego jedno z wcieleń bohatera sonetów – Podróżny – jest romantycznym wojażerem o „chorym” sercu i duszy poddanej torturze pamięci. Ale ten Podróżny jest także turystą, który zachował poznawczą ciekawość świata i chłonne oko, postrzegające fenomeny natury oraz krajobrazy najzupełniej nowe, o olśniewającej urodzie. To będące w stałym natarciu oko kształtuje jedną z uderzających właściwości *Sonetów krymskich* – eksplozję spojrzenia i próby sprostania mu opisem literackim. W *Sonetach* bowiem zaczyna się formować Mickiewiczowska zasada „widzę i opisuję” [...]. W tym niewielkim cyklu sonetów pojawiają się utwory całkowicie nasycone

opisowością oraz warianty tych samych obiektów będących przedmiotem opisu, oglądanych wszakże z innej perspektywy bądź w odmiennym oświetleniu (*Bakczysaraj*, *Bakczysaraj w nocy*, *Ałusztą w dzień*, *Ałusztą w nocy*). W *Sonetach krymskich* znajduje potwierdzenie ogólniejsza teza dotycząca estetyki pejzażu romantycznego, który – w opozycji do klasycyzmu – jest oparty na konkretności, charakterystyczności, na poszanowaniu odrębności utrwalonej w naturze i percypowanej przez czujne oko patrzącego.

Bohater sonetów jest przecież nie tylko Podróżnym o zatrutej duszy i fenomenalnym oku, jest on także Pielgrzymem. Tak właśnie nazywa się go w sonetach *Pielgrzym* i *Droga nad przepaścią w Czufut-Kale* [...].

Pielgrzym jako romantyczny filozof natury ujawnia swą obecność przede wszystkim w sonecie *Droga nad przepaścią w Czufut-Kale*. Jest on przeciwieństwem swego rozsądnego przewodnika Mirzy, który nie radzi zapuszczać się w badanie niezgłębionych otchłani bytu. Pielgrzyma cechuje i maksymalizm poznawczy, i śmiałość, i niepohamowane pragnienie przeniknięcia tajemnic istnienia. To cechy romantycznych filozofów natury, zwłaszcza filozofujących poetów w typie [Novalisa](#). Dlatego też Pielgrzym decyduje się rzucić spojrzenie na metaforycznie nazwaną drugą stronę bytu:

„Mirzo, a ja spojrzałem! Przez świata szczeliny
Tam widziałem – com widział, opowiem – po śmierci,
Bo w żyjących języku nie ma na to głosu”.

Źródło: Alina Witkowska, *Romantyzm*, [w:] Alina Witkowska, *Romantyzm*, Warszawa 2000, s. 269–271.

Ćwiczenie 21

Nazwij elementy, które mimo różnorodności przedmiotowej (step, morze, góry, przepaście, skały) oraz zróżnicowania postaw podmiotowych („wielość wrażeń i różność nastrojów”), spajają zbiór *Sonetów krymskich*. W czym tkwi jednolitość cyklu?

Ćwiczenie 22

Wynotuj z tekstu słowa kluczowe, które składają się na obraz Pielgrzyma i Mirzy.

Ćwiczenie 23

Określ, jaki nastrój dominuje w *Sonetach krymskich*.

Ćwiczenie 24

Zastanów się, czy ton wypowiedzi można określić jako podniosły. Podaj przykłady z utworów.

Ćwiczenie 25

Wymień środki stylistyczne, jakich poeta używa do opisu przestrzeni Krymu.

Ćwiczenie 26

Zwróć uwagę na zjawisko instrumentacji głoskowej w poznanych sonetach. Wyjaśnij, jaką pełni funkcję.

Definicja: instrumentacja głoskowa

– celowe uformowanie głoskowej warstwy wypowiedzi dla nadania jej szczególnych walorów brzmieniowych i [semantycznych](#); pewne głoski powtarzają się w niej z większą niż przeciętna częstotliwością, w bliskim sąsiedztwie lub w określonym porządku, np. aliteracja, echolalia, rym, inne zaś występują rzadziej i w rozproszeniu, a w wyjątkowych wypadkach zostają całkowicie wyeliminowane; do odmian instrumentacji głoskowej należą także: onomatopeja, stylizacja brzmieniowa i symbolizm dźwiękowy ([Słownik terminów literackich](#))

Na przykład w sonecie *Burza* pojawia się często następująca po sobie szumiąca głoska „sz” oraz głoski dźwięczne „r” i „ż”, co tworzy szczególny rodzaj brzmienia tekstu.

Polecenie 2

Sformułuj argumenty (konkretne, rzeczowe i zhierarchizowane), które można by zawrzeć w artykule na temat: *Sonety krymskie* Adama Mickiewicza to przykład mowy uczuć i liryki roli.

Definicja: liryka roli

– odmiana liryki, w której podmiot liryczny utożsamiany jest z konkretną postacią (np. mitologiczną lub historyczną), wypowiada się niejako w jej imieniu

Polecenie 3

Scharakteryzuj koloryt lokalny rejonów Krymu opisywanych przez poetę. Wynotuj z utworów przykłady obrazowania poetyckiego, wpływającego na romantyczny nastrój, w tym m.in. tajemniczość i grozę. Zwróć uwagę na sonety, w których pojawiają się określenia barw oraz światła.

Farys

” Adam Mickiewicz

**Farys. Kasyda na cześć emira Tadż-ul-Fechra
ułożona. Janowi Kozłowi na pamiątkę przypisana**

Jak łódź wesoła, gdy uciekłeś z ziemi,
Znowu po modrym zwija się kryształ,
I pierś morza objawszy wiosły lubieżnemi,
Szyją łabędzią buja ponad fale:

Tak Arab, kiedy rumaka z opoki
Na obszar pustyni strąca,
Gdy kopyta utoną w piaszczyste potoki
Z głuchym szumem, jak w nurtach wody stal gorąca.
Już płynie w suchym morzu koń mój i rozcina

Sypkie bałwany piersiami delfina.
[...]
Pędź, latawce białonogi!

Góry z drogi, lasy z drogi!
Daremnie palma zielona
Z cieniem i owocem czeka:
Ja się wydzieram z jej łona,
Palma ze wstydem ucieka,

Kryje się w głębi oazy
I szmerem liści z mojej dumy się uśmiecha.
Owdzie granic pustyni pilnujące głązy
Dziką na Beduina poglądają twarzą,
Kopyt końskich ostatnie podrzeźniając echa,

Taką za mną groźbą gwarzą:
«O szalony! gdzie on goni!
Tam od ostrych słońca grotów

Głowy jego nie uchroni,
Ni palma zielonowłosa,

Ni białe łono namiotów,
Tam jeden namiot — niebiososa.
Tylko skały tam nocują,
Tylko gwiazdy tam koczują».
[...]

Pędzę i podwajam razy.
Spojrzałem, aż dumne głazy
Zostały z dala ode mnie,
Uciekają rzędem długim,
Kryją się jeden za drugim.
[...]

Wtenczas obłok zachodni wyrwał się spod słońca,
Gonił mnie białym skrzydłem po błękitnym [sklepie](#)
On w niebie za takiego chciał uchodzić gońca,
Jakim ja byłem na stepie!

Nad głową moją zawisnął,
Taką groźbę za mną świsnął:
«O szalony! gdzie on goni!
Tam pragnienie piersi stopi,
Obłok deszczem nie odkropi

Osypanej kurzem skroni;
Strumień na błoniu jałowem
Nie ozwie się srebrnym słowem,

Rosa, nim na ziemię spadnie,
Wiatr ją głodny w lot rozkradnie».

Daremnie grozi! pędzę i podwajam razy;
Obłok strudzony zaczął po niebie się słać,
Coraz niżej głowę skłaniać;
Potem oparł się na głązy.
A gdym oczy raz jeszcze ze wzdargą obrócił,

Jużem o całe niebo w tyle go porzucił.
Widziałem z twarzy, co on w sercu knował:
Zaczerwienił się od złości,
Oblał się żółcią zazdrości,
Na koniec jak trup szerniał i w górach się schował.

Pędź, latawce białonogi,
Sępy z drogi, chmury z drogi!
Teraz oczy kręgiem słońca
Okręciłem koło siebie.
I na ziemi, i na niebie

Już nie było za mną gońca.
Tu natura snem ujęta
Nigdy ludzkich stóp nie słyszy,
Tu żywioły drzemią w ciszy,
Jak niepłoszone zwierzęta,

Których stado nie ucieka,
Widząc pierwszą twarz człowieka.

Przebóg! Ja tu nie pierwszy! Śród piaszczystej kępy
Oszańcowane świecą się zastępy,
Czy błędzą, czy z zasadzki czatują na łupy?

Jeźdce w bieli i konie straszliwej białości!
Przybiegam — stoją; wołam — milczą; to są trupy!
Starożytna karawana
Wiatrem z piasku wygrzebana!
Na [skieletach](#) wielbłądów siedzą jeźdców kości.

Przez jamy, gdzie były oczy,
Przez odarte z ciała szczęki
Piasek strumieniem się toczy
I złowrogie szemrze jęki:
«Beduinie opętany!

Gdzie lecisz? tam huragany!»
Ja pędzę, ja nie znam trwogi.
Pędź, latawcze białonogi!
Trupy, huragany z drogi!
Huragan, z afrykańskich pierwszy wicherzycieli,

Przechadzał się samotny po żwiru topieli.
Obaczył mię z daleka, wstrzymał się i zdumiał,
I kręcąc się na miejscu, tak do siebie szumiał:
«Co tam za jeden z wichrów, moich młodszych braci,
Tak poziomego lotu, nikczemnej postaci,

Śmie deptać łądy, którem w dziedzictwie osiągnął?»
Ryknął i ku mnie w kształcie piramidy ciągnął.

Widząc, że był śmiertelny i nieustraszony,
Ze złości ład nogą trącił,
Całą [Arabiją](#) zmącił

I jak [gryf](#) ptaka porwał mnie w swe szpony.
[...]

Ja zrywam się, walczę śmiało,
Targam jego członków kłęby,
Ćwiertuję piaszczyste ciało,
Gryzę go wściekłymi zębami.
Huragan chciał z moich ramion w niebo uciec słupem:

Nie wydarł się; w pół ciała zerwał się i runął,
Deszczem piasku z góry lunął
I legł u nóg moich długim jak wał miejski trupem.

Odetchnąłem! ku gwiazdom spoglądałem dumnie;
I wszystkie gwiazdy, oczyma złotymi,

Wszystkie poglądały ku mnie;
Bo oprócz mnie nie było nikogo na ziemi.
Jak tu miłe oddychać piersiami całami!
Oddycham pełno! szeroko!
Całe powietrze w [Arabistanie](#)

Ledwo mi na oddech stanie.
Jak tu miłe poglądać oczyma całami!
Wyteżyło się me oko

Tak daleko! tak szeroko!
Że więcej świata zasięga,

Niż jest w kole widnokręga.
Jak miło się wyciągnąć ramiona całemi!
Wyciągnąłem ku światu ramiona uprzejme,
Zda się, że go ze wschodu na zachód obejmę.
Myśl moja ostrzem leci w otchłanie błękitu,

Wyżej, wyżej i wyżej, aż do niebios szczytu.
Jak pszczoła topiąc żądło i serce z nim grzebie,
Tak ja za myślą duszę utopiłem w niebie!

Źródło: Adam Mickiewicz, *Farys*. *Kasyda na cześć emira Tadż-ul-Fechra ułożona. Janowi Kozłowi na pamiątkę przypisana*, [w:] tegoż, *Wybór poezyj*, t. 2, oprac. Czesław Zgorzelski, Wrocław 1997, s. 188–196.

Januariusz Suchodolski, *Farys*, 1836, olej na płótnie

Źródło: Wikimedia Commons, domena publiczna.

Ciekawostka

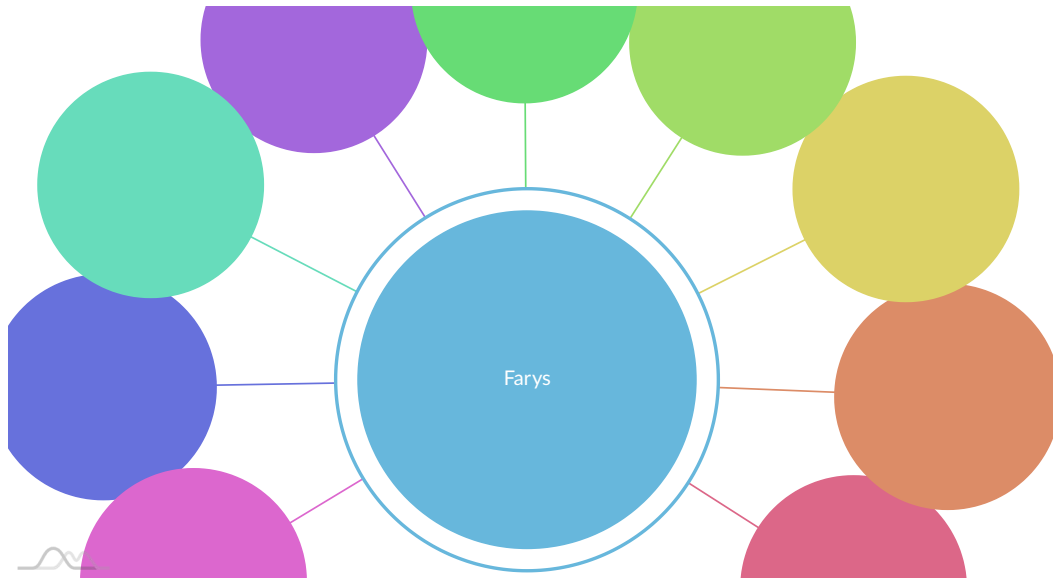
kasyda – poemat celowy, rodzaj utworu poetyckiego charakterystycznego dla tradycji arabskiej, tureckiej i perskiej; pochwała lub krytyka osoby, rodu albo plemienia

emir Tadż-ul-Fechr – Wacław Rzewuski (1784–1831), orientalista, podróżnik, poeta, jeździec i znawca koni; założyciel wydawanego w Wiedniu (1809–1818) czasopisma „[Mines de l'Orient](#)” („Oblicza Orientu”) oraz pierwszego w Europie instytutu badań orientalistycznych; w 1817 r. wyjechał na Wschód w celu zakupu koni arabskich dla cara Aleksandra I; przez kolejne dwa lata podróżował m.in. po Syrii, Iraku, Libanie, Palestynie; jego zapiski z tych podróży stanowiły wówczas cenne źródło wiedzy na temat Beduinów; zyskał zaufanie przywódców i członków plemion beduińskich, brał nawet udział w ich wyprawach wojennych; otrzymał tytuł emira oraz imię: Tadż ul-Fechr („Korona sławy”); po powrocie do kraju zajmował się hodowlą koni; angażował się również w działalność patriotyczną, brał udział w powstaniu listopadowym

Jan Kozłow – (1779–1840), poeta rosyjski, tłumacz *Sonetów krymskich* Adama Mickiewicza

Polecenie 4

Stwórz mapę myśli Mickiewiczowskiego *Farysa*. Jakie miejsce zajmie w niej pojęcie „wolność”?

Źródło: Learnetic SA, licencja: CC BY 3.0.

Ćwiczenie 27

Wynotuj pojawiające się w utworze poetyckie obrazy: podróży, pustyni, obłoku, konia, gwiazdy, nieba, przestrzeni, ciała, zwycięstwa, serca, nieba, wzroku, walki, wiatru, trupa, ducha. Wyjaśnij, jaką pełnią one funkcję w tekście.

Ćwiczenie 28

Scharakteryzuj pisemnie warstwę językową poematu.

Polecenie 5

Napisz rozprawkę na temat: Bohater literacki romantyzmu – człowiek samowystarczalny, spełniony w świecie czy samotnik i postać tragiczna? Odwołaj się do:

- wybranej lektury obowiązkowej,
- sensu fragmentu utworu *Farys* Adama Mickiewicza,
- wybranych kontekstów.

Praca musi liczyć minimum 400 słów.

Sens pędu Farysa ujmowano różnorodnie. Bohatera poematu interpretowano alegorycznie i jak pisze Józef Kallenbach – „przez szkła najrozmaitsze”.

” Józef Kallenbach

Adam Mickiewicz

P. Chmielowski widział w *Farysie* rycerza nowej idei, dążącego wytrwale, pomimo nawału przeszkód, do urzeczywistnienia swych planów – a więc upatrywał w poemacie ideę szlachetną.

Równocześnie B. Prus [...] widział w *Farysie* materiał na bohatera, który marnuje się i jest awanturnikiem [...] i jest wcieleniem najbardziej krańcowego indywidualizmu, a jego idea – ideą „próżniaka awanturnika”. *Farys* to „wielki obraz duszy płomiennej i energicznej w zapasach z potęgą żywiołów rozpętanych”.

Źródło: Józef Kallenbach, *Adam Mickiewicz*, [w:] Józef Kallenbach, *Adam Mickiewicz*, t. 1, s. 403–404.

Zadaniowo

Polecenie 6

Orientalizm jako inspiracja do refleksji na temat życia. Omów zagadnienie na podstawie poznanych utworów z cyklu *Sonety krymskie* oraz wybranego tekstu kultury (np. obrazu lub utworu literackiego).

Polecenie 7

Zinterpretuj stwierdzenie Stanisława Szczepanowskiego: „*Farys* to alegoria podróży przez życie, która się kończy zwycięstwem”. Podaj inne przykłady z literatury ilustrujące to stwierdzenie.

Polecenie 8

Czy *Farys* jest poematem o odwadze? Wyobraź sobie, że zaproszono cię do dyskusji na ten temat w ramach międzyszkolnego projektu. Przygotuj plan swojej wypowiedzi oraz argumenty.